

Gdynia - miasto z pamięcią

Gdynia 2005

Ulica Świętojańska zawsze była punktem odniesienia...

Urodziłem się w starej przedwojennej kamienicy na Kamiennej Górze. Wówczas nie była to piękna, willowa dzielnica. Wzdłuż ulicy Mickiewicza stały długo nie odnawiane domy z dusznymi, zaściankowymi podwórkami. Kamienica, w której mieszkaliśmy, sąsiadowała z budynkiem Informacji Wojskowej. Jego cień kładł się na nasze codzienne, zwykłe życie. Nie mogłem wówczas wiedzieć, co się tam dzieło. Pamiętam jednak, jak rodzice ściszały głos, kiedy mówili o ważnych sprawach, o rodzinie, która pozostała na Wschodzie, o nocnych przesłuchaniach i zaginionych marynarzach. Chociaż żyli spokojnie, stale się czegoś bali. Dla równowagi, w niedzielę chodzili „do miasta” - na ulicę Świętojańską. Ulicę, która zawsze była esencją miasta. Stamtąd pochodzi moje pierwsze w życiu zdjęcie - mały chłopiec w dzieciennym autku, z ufnością spoglądający w przyszłość.

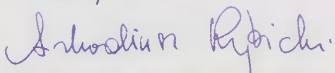
Gdynia to także wspomnienia radosnego dzieciństwa, chłopięcych zabaw na Wzgórzu Nowotki, dziś Św. Maksymiliana. To miejsce wypraw na teren budowy kościoła franciszkanów. Doskonale pamiętam, jak wszyscy cieszyli się po otrzymaniu wiadomości, że franciszkanie dostali pozwolenie na budowę kościoła. Mój ojciec od razu został jednym z wielu jego budowniczych. W każdy wolny dzień ubierał się w przyniesiony z pracy, pachnący rybami roboczy strój, brał łopatę albo kielnię i szedł budować kościół. Dzisiaj jestem dumny, że pięknie podświetlony kościół franciszkanów jest jednym z najważniejszych i najbardziej znanych miejsc w Gdyni. Wtedy, pod koniec lat 50-tych, teren budowy był wymarzonym placem zabaw. Ale jeszcze przyjemniejsze były samodzielne wyprawy na Świętojańską. Chęć zobaczenia tętniącej życiem ulicy, pędzących wielkich trolejbusów i spieszących się ludzi, była silniejsza niż ojcowski pas. Dzisiaj z przyjemnością oglądam fotografie tamtych miejsc. To moja pamięć, z którą się utożsamiam. Na tych fotografiach znajduję nie tylko swoje wspomnienia, ale i historię swojego miasta.

Gdynia to miasto szczęśliwe. Nawet wojna nie przeszkodziła jej w utożsamianiu się z własną przeszłością i nie przerwała ciągłości historii. To miasto polskie o silnych tradycjach państwowych i narodowych. To miasto, które szybko stało się nie tylko chlubą swoich mieszkańców, ale i perłą polskiego wybrzeża.

Gdynia jest więc „miastem z pamięcią”. Tak zatytułowana wystawa i poświęcony jej katalog w ciekawy sposób przedstawiają oryginalność tego miasta. Z wielkim sentymentem ogląda się stare fotografie kamienic stojących przy ulicy Świętojańskiej. One odślaniają charakter i tożsamość tego miasta, utrwalają jego historię i budują świadomość jego mieszkańców. Kamienice są świadkami interesujących wydarzeń z przeszłości, ukazują miasto z początków jego historii. Niektórym z nas przypominają bolesne wspomnienia czasów okupacji niemieckiej, odślaniają historię PRL-u i modernizację miasta. Dzięki tym fotografiom i prezentującej je wystawie przeszłość Gdyni jest wciąż żywa, a historia wyraźnie zaznacza swoją obecność.

Gdynia pozostała w mojej świadomości Ziemią Obiecaną, miejscem, do którego ma się wielki sentyment i do którego wraca się z zainteresowaniem. Dlatego wyróżnieniem jest dla mnie możliwość przedstawienia Państwu wystawy i katalogu, poświęconych temu miastu.

Arkadiusz Rybicki

Wiceminister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ulica Świętojańska

jest dla gdynian najlepszą wizytówką naszego miasta. Ma swój początek (a może koniec, skoro numeracja zaczyna się z drugiej strony) przy figurze św. Jana Nepomucena. Charakteru wielkomiejskiego nabrała dopiero w latach trzydziestych, kiedy to nastąpił ożywiony ruch budowlany, a kamienice powstawały jedna po drugiej. Budowę samej ulicy zakończono w 1930 r., położono instalację wodno-kanalizacyjną oraz ukończono brukowanie jezdni. Pośrodku ulicy założone zostało pasmo trawników, które jednak zlikwidowano w 1937 r. Ulica ma 1600 m długości i wykazuje się dość dużą różnicą poziomów. Domy w okolicach Urzędu Miasta stoją znacznie wyżej niż te o niskiej numeracji. Przez wiele lat nazwę ulicy pisano jako Św-Jańska lub Świętego Jana. W okresie okupacji przemianowano ją na Adolf Hitlerstrasse. Obecnie władze miasta planują wyłączenie części ulicy z ruchu kołowego i utworzenie deptaku.

MMG

PATRONAT HONOROWY: MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO ORAZ PREZYDENT MIASTA GDYNI

SPONSOR GŁÓWNY

Pierwszy burmistrz Gdyni – A. Krauze.

10 lutego 1926 r. Gdynia otrzymała prawa miejskie. Pierwszą siedzibą Magistratu była willa stojąca przy ul. Świętojańskiej 1. Właścicielką domu była A. Grubbówna.

Województwo *Województwo Pomorskie*
 Powiat *Marski*
 Gmina *Gdynia*

DOWÓD
 OSOBISTY

Nr. *72*
 Nazwisko *Niewiarowicz*
 Imię *Stanisław*
 Data urodzenia *10. 9. 1909*
 Miejsce urodzenia *Bobak, pow. Luboński*
 Imię ojca *Aleksander*, matki *Zofia*
 Zawód *Pracownik składowy - Gdańsk*
 Miejsce zamieszkania *Wille Jagiellońskie - Gdańsk*
 Wzrost *wysoki*
 Twarz *podługie*
 Włosy *czarne*
 Oczy *niebieskie*
 Znaki szczególne *+*
 Wydany dnia *10. kwietnia 1929*

wyc.
7 dr.

W. Niewiarowicz
 (Własnoręczny podpis osoby wyszczególnionej w dowodzie)
 Stosownie do art. 19 rozp. Prezydenta R. P. z d. 16 marca 1928 r.
 o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz.
 309) zaświadczam, że wypisany (a) w niniejszym dowodzie

Niewiarowicz Stanisław
 jest obywatelem (ka) polskim (a), zostało stwierdzone na
 podstawie *1-20-11074/27 Skł. P. Gd.*
 Urząd *Gdańsk, Miejski Urząd, Pro. Pał.*

Ministerstwo Miasta Gdyni
Starosta

Podpis

Nr. *25/09*
 Dnia *11. kwietnia 1929*
STAROSTA
[Signature]

Restauracja A. Plichty. Budynek w miejscu dzisiejszego skweru na rogu ul. 10 Lutego.

Skrzyżowanie ulic Świętojańskiej, 10 lutego i skweru Kościuszki, lata trzydzieste.

Dom J. Radtkego – pierwszego polskiego wójta Gdyni.

Bro
ŁÓDŹ

KONFEKCJA
MĘSKA

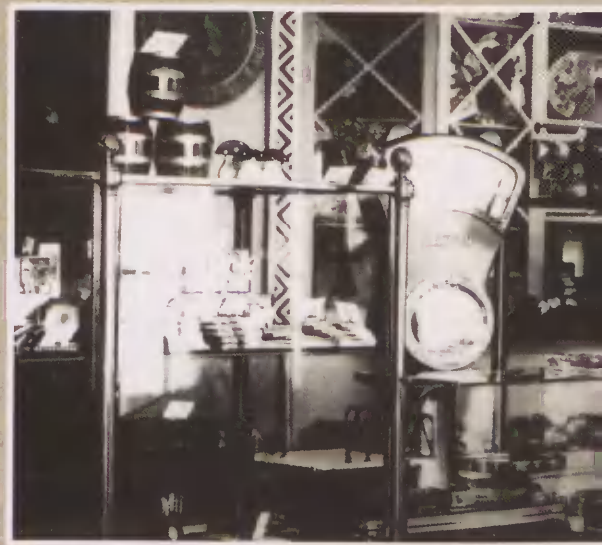
cia Hesse

GDYNIA

ŚWIĘTOJAŃSKA 9

Gdyńskie kontrasty na ul. Świętojańskiej. Stara chata kaszubska pod nr 5 i budująca się wielopiętrowa kamienica czynszowa pod nr 9. Kamienicę, na zlecenie właścicieli Wł. i R. Budynów, zaprojektował w 1928 r. St. Pollak. Budowę zakończono w 1930 r. Swoje biura znalazły tu m.in. Rada Interessantów Portu, Zrzeszenie Przedsiębiorstw Transportowych Polski, Związek Maklerów Okrętowych. Po wojnie w budynku znajdowała się Informacja Polityczna Marynarki Wojennej. W podziemiach więziono i katowano przedstawicieli Polskiej Marynarki Wojennej – ofiary stalinizmu.

Widok ul. Świętojańskiej w kierunku skweru Kościuszki, ok. 1931 r.
 Po prawej, pod nr 10, budynek Polskiej Agencji Morskiej.
 Na parterze przez jakiś czas mieścił się sklep firmowy Wedla.
 Dziś znajduje się tu piekarnia Wenty.

POLSKA AGENCJA MORSKA

SPÓŁKA Z OGR. ODP.

POLISH SHIPPING AGENCY LTD.

adres telegraficzny P.A.M.

G D Y N I A
 ŚWIĘTOJAŃSKA 10, tel. 2957

G D A Ń S K
 HOPFENGASSE 27, tel. 23951

MAKLERSTWO OKRĘTOWE
 TRANSPORTY MORSKIE
 TOWARÓW MASOWYCH

AGENCI LINII OKRĘTOWYCH Z GDYNI – GDAŃSKA DO

Tallina, Szwecji, Rygi, Finlandii, Londynu, Hull,
 Holandii, Belgii, Sycylii, Hiszpanii, Rio de Janeiro,
 Santos, Buenos Aires, Meksyku, (linia bawełniana),
 Portów Półw. Malakka, Chin, Japonii, Mandżuko,
 Australia, Indie Holenderskie, Ameryka Centralna,
 Kanada, Porty reńskie.

BEZPOŚREDNIE KONOSAMENTY
 DO WSZYSTKICH PORTÓW ŚWIATA

Najstarszy
 — SALON KAPELUSZY DAMSKICH —
 najnowsze modele zagraniczne i krajowe
»P A N I«
 GDYNIA, UL. ŚWIĘTOJAŃSKA 56
 Telefon 23-44 — Telefon 22-10

Domy i sklepy przy ul. Świętojańskiej 11, m.in. Magazyn Mody A. Witkowskiej oraz Gdynska Owocarnia Fr. Wegnera. W tym samym domu znajdował się zakład fryzjerski „Bronisława” J. Ciesielskiego. Właścicielem domu był A. Wilke.

Na zapleczu sklepu J. Wikaryczyka.

Sklep J. Wikaryjczyka i perfumeria T. K. Suwalińskiego, Świętojańska 14.

PIĘKNA PANI

się raduje gdy przed
pojściem NA PLAŻĘ,
zaopatry się w po-
trzebne

**ARTYKUŁY
TOALETOWE**

olejek, krem, puder,
woda kolońska, oku-
lary przeciw słońcu, czepceczki i pantofelki, gumowe

W PERFUMERJI „HYGIENA“

T. K. Suwalińskiego w Gdyni, Świętojańska 1.

Najtańsze ceny — Największy wybór

Józef Wikaryjczyk
Gdynia, ul. Świętojańska 14 - tel. 18.19.
Handel win i wódek.
Rejonowa hurtownia tytoniowa jedyna
w Gdyni. — Kolektura Loterji Pa-
ństwowej nr 11-45.
Detaliczny sklep wyrobów tytoniowych.

A. Józwicki na tle budynku
Komunalnej Kasy Oszczędności,
1938r.

**Komunalna Kasa Oszczędności
MIASTA GDYNI**
Pracek lirowy
bez placacji lirowy nie wstępy

Seria A
No 52557
ZI 1.-

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI
MIASTA GDYNI
ZBIORNICZA PRZY UL. PORTOWEJ NR. 4
ZAPISZE NA KSIĄŻECZKĘ OSZCZĘDNOŚCIOWĄ OKAZICIELOWI NIWIĘKSZEGO ZNACZKA
OSZCZĘDNOŚCIOWEGO KWOTĘ
JEDEN ZŁOTY
Sprawiedliwosci z dnia 10. marca 1937
Dz. U. R. P. Nr. 23 poz. 173 z 27. III. 37.

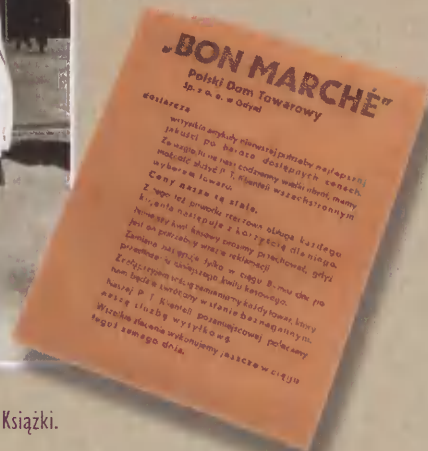
GDYŃIA, dnia 1. lutego 1939 r.

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI
MIASTA GDYNI

Pracek lirowy nie wstępy

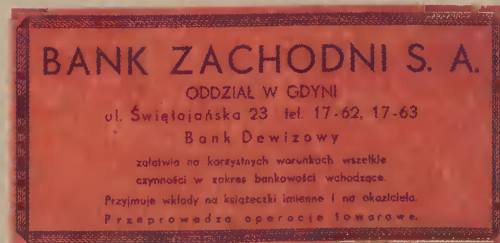

Wielopiętrowa, narożna kamienica przy ul. Świętojańskiej 68. Zbudowano ją dla M. i A. Orłowskich, prawdopodobnie w 1936 r. Wtedy też na parterze i I piętrze urządzono luksusowy dom towarowy „Bon Marche”. Od marca 1958 mieści się tu Klub Międzynarodowej Prasy i Książki.

Kościół pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, konsekrowany 3 maja 1924 r.

W głębi kamienica czynszowa z pomieszczeniami biurowymi budowana dla J. Skwiercza w latach 1935-1937 według projektu J. Millera. Mieścił się tu m.in. Instytut Bałtycki i Bank Zachodni.

Wkroczenie wojsk niemieckich do Gdyni 14.09.1939 r.

Götenhafen, Adolf-Hitler-Strasse mit Haus der NSDAP.

Der Inhaber dieses Ausweises ist aus
Götenhafen ausgewiesen und darf in
dem Polizeibereich nicht wieder zurück-

Właściciel niniejszego wykazu
jest wydalony z miejscowości
Götenhafen i nie ma prawa po-
wrotu do tutejszego okręgu poli-
cyjnego.

Na wypadek przeciwdziałania
grozi się zastosowaniem środków
przymusowych.

Götenhafen, dn. 25. paźdź. 1939 r.

Prezydent Policji.

Ulica Świętojańska w latach okupacji niemieckiej.

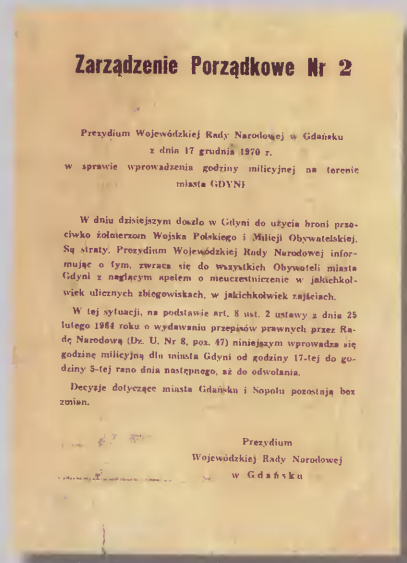
Nazywała się wówczas Adolf Hitlerstrasse.

Ponieważ Polakom nie wolno było mieszkać w śródmieściu,

mieszkańcy Świętojańskiej musieli opuścić swoje mieszkania

i wyprowadzić się do dzielnic peryferyjnych. Jednak i tu nie byli bezpieczni.

Kilkadziesiąt tysięcy gdynian zostało wysiedlonych do Generalnego Gubernatorstwa.

Żołnierze rozpędzają demonstrantów, sierpień 1982.

Fotografie ze zbiorów Muzeum Miasta Gdyni i Archiwum Państwowego w Gdańsku o/Gdynia
Opracowanie merytoryczne wystawy i folderu: Barbara Mikołajczuk, Dagmara Plaza-Opacka

Współpraca: Joanna Grey

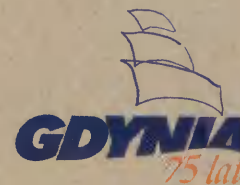
Opracowanie graficzne: Domino Sily Graficzne

Druk: Modena

Gdynia 2005

Grupa Inwestycyjna

HOSSA
Grupa Inwestycyjna

GDYNIA
75 lat